שער מאמרי רשב"י — פרשת כי תשא

שם בר"מ בדקמ"ו ע"ב וז"ל יברכך יי' יאר ה' ישא יי' מקורא דתלת שמהן אילין כי' הנה תחילה צריך להגיה המאמר הזה שהלשון הוא (ע"ד) מוטעה. וצריך להגיהו כזה. מקורא דתלת שמהן אילין וראיתי נוסחא אחרת דתלת שמהן אילין יו"ד ה"י וא"ו ה"י והוא הוי"ה דס"ג קדושא אהי"ה אהי"ה דמקורא דיליה יו"ד ה"א וא"ו ה"א והוא מ"ה קשורה דתרויהו יחוד דתרויהו אדני דביה א"י דרמזין יאהדונה"י ודא עמודא דאמצעי' שכינתא איההדונהי ורמזין א"י רביעאה מן תרין שמהן מפרשן דרשימין בהון נוסחא אחרינא דרמזין יאהדונהי ודא עמודא דאמצעיתא שכינתא איהי יאהדונה"י נוסחא אחרינא אידהונהי ע"כ מצאתי:

וביאורו הוא כמ"ש באדרת האזינו בדף רפ"ה ע"א וז"ל תלת רישין אתגלפן דא לגו מן דא ודא לעילא מן דא כו' ושם ביארנו כי ברישא קדמאה הנקראת גלגלתא חוורא יש שם הוי"ה דמילוי יודי"ן בגמטריא ע"ב וברישא תנינא יש הוי"ה דמילוי ס"ג וברישא תליתאה יש הוי"ה דמילוי אלפין בגמ' מ"ה והנה מן הראש הראשונה נמשך רוחא דחיי אל פומא קדישא דז"א ולכן אמרו שם באדרת נשא בדקד"ד ע"ב שו' ג' וז"ל. ובהאי אתרחיצו אבהתנא באתלבשא בהאי רוחא דמתפשט לכמה עברין כו' כי עתה אין כח להשיג ההיא רוחא והטעם הוא לפי שכיון שהוא רישא עלאה אינו יכול להתלבש כלל בשום אופן. אבל מן הראש השני' שהיא הוי"ה דס"ג אשר ממנה נמשכין י"ג נימין דשערי כמבואר אצלנו שם באדרת האזינו בדרפ"ח ע"א והנה משם נמשכין אל י"ג תיקוני דיקנא דעתיקא והטעם היא כי במילוי הוי"ה זו דס"ג יש בה שלשה יודין ונעשין שלשה הויו"ת יה'וה יהו'ה יהו"ה אשר הוזכרו בתפי' ר' נחוניא בן הקנה ע"ה הנודעת בספי' הכתר ומילוי שלשה הויו"ת האלו הם במילוי יודין דע"ב ובזה תבין מה שתמצא בס' התיקונין ובזוהר מאמרים הפוכים בענין מדרגת הוי"ה דע"ב או דס"ג איזו מהם גבוה מחברתה ובזה אל יקשה בעיניך הדברים ההם כי לא פליגי כי הרי כאן הוי"ה דס"ג גדולה על של ע"ב ולפעמים הוא להפך כי הרי רישא קדמאה היא יודין דע"ב ותניינא דס"ג ואח"ך הוא להפך כי הוי"ה זו דס"ג גבוה על שלשה הויו"ת דע"ב היוצאין ממנה כנז' ושם בדרפ"ח ע"א ביארתי נקודות שלשה ההויות האלה אשר ברישא תנינא. והנה אלו השלשה הויו"ת שיש בהם שנים עשר אותיות הם בחי' י"ג תיקוני דיקנא דא"א והתיקון הי"ג הנקרא מזלא כולל את כולן כנז' באדרת נשא. וזמ"ש כאן מקור' דתלת שמהן אילין יו"ד ה"י וא"ו ה"י פירוש כי אלו השלשה הויות הנזכרות הנרמזות בי"ג תיקוני דיקנא דעתיקא כמבואר אצלנו בביאור ברכת כהנים וע"ש. ואמר כי המקור שלהם מהיכן יצאו הוא משם הוי"ת ס"ג אשר היא ברישא תניינא דעתיקא כנז'. וכבר ידעת ענין יב"ק שהם ר"ת יחוד ברכה קדושה ואלו השלשה הויות הנזכרים שלשתם נקראים ברכה ונרמזות בפסוק יברכך ה' וישמרך ואח"ך ענין קדושה היא ברישא תליתאה אשר היא הוי"ה דמילוי אלפין כנ"ל והנה זו הרישא תליתאה היא הנקראת מוח' סתימאה דעתיקא ובכל מקום בחינת הקדושה היא במוחין כנודע כי כל קדש הוא בחכמה שהוא במוח. ואמנם רוחא דרישא קדמאה לרוב מעלתו העליונה (ד"ש ע"ג) לא יכלה להתלבש בשום אבר אלא בבחינת הבל היוצא מן הפה (דף מ' ע"א) ואף גם זה אינו מושג עתה רק לעתיד דרחצין אבהתנא לאתלבשה ביה כנ"ל. ורישא תנינא אינו כל כך נעלם כמוהו ולכן נתלבש למטה בסוד שערות הזקן דדיקנא דעתיקא כנז' שהוא יותר חומרי מהבל הפה אבל אינם בחינת אבר ממש אבל רישא תליתאה נתפשט עד החוטם דעתיקא שהוא אבר עצמיי ואותו ההבל היוצא משם הוא נמשך מרישא תליתאה הנקרא מוחא סתימאה והנה חוטם הוא בגי' ס"ג והענין הוא כי אעפ"י שיצא מרישא תליתאה שהוא שם מ"ה דאלפין וס"ג הוא לעילא מיניה ברישא תנינא עכ"ז הענין הוא כי אמת הוא שהחוטם הוא ברישא תליתאה אבל הוא בגמטריא ס"ג לרמוז כי משם נמשך ס"ג אשר ברישא תניינא שהוא למעלה ממנו ומשם יצא רישא תליתאה וגם לטעם זה חוטם הוא בגמטריא שלשה שמות של אהי"ה אהי"ה אהי"ה. וטעם היות החוטם הנז' עולה בגמט' שלשה שמות אהי"ה שהוא בבינה הטעם הוא לפי שהחוטם הוא בינה ולכן נרמז בו שם אהיה שהוא בבינה וטעם הדבר הוא כמה שידעת כי שם ס"ג מתלבש בשם מ"ה דאלפין כנז' בתקונין דקכ"א. וכנגד השלשה יודין שיש בשם ס"ג יש שלשה אלפין במילוי מ"ה שהם סוד שלשה שמות אהי"ה שמתחילין באות אלף והם בגמטריא ס"ג וכל זה להורות כי הם נמשכין מן שם ס"ג דברישא תנינא. וזהו סוד פסוק הכל ס"ג כי אפי' שם מ"ה דאלפין נרמז בו ענין שם ס"ג. והנה מזה החוטם דעתיקא אשר נמשך מרישא תליתאה מוחא סתימאה דעתיקא הנה ממנו נמשך אל דיקנא יקירא דז"א. והנה כבר הודעתיך כי דיקנא דז"א אינן רק שית תיקונין לפי ששרשו הוא ו' קדישא של ההוי"ה ואין בו רק שש קצוות אבל אח"ך נתוספו לו נצח הוד יסוד כנ"ל בד' קמ"א ע"ב ואז נשלמו בדיקנא דיליה תשעה תקונין וזמ"ש באדרת האזינו בדרצ"ה ע"א שיתא אינון תשעה אקרון כו' וכאשר עולה ז"א בעת תפלת מנחה דשבת עד דיקנא דעתיקא כמבואר אצלנו במקומו שעולה עד התיקון השמיני הנקרא מז"ל עליון ולא עד בכלל הנה אז נשלמו בו י"ג תיקונין דדיקנא דיליה כי הרי עלה באותם הארבעה תקונין תתאין דדיקנא דעתיקא שהם התשיעי והעשירי והאחד עשר והשנים עשר כי התיקון האחרון של י"ג הנקרא מזלא תתאה כבר ביארנו שהוא כללות כל הי"ב העליונים וזהו סוד אותיות יו"ד במילואה אשר יש בה אותיות ד"ו ד' על ו' הנז' בפ' ויקרא ד"י ע"ב ואות ד' הם ד' תקונין דעתיקא הנמשכין על אות ו' שהוא ז"א אשר מתחילה היה שש קצוות לבד ואח"ך נתוספו לו תשעה ע"י נה"י האחרים שנתחדשו לו ועתה נשלם לי"ג תיקוני דיקנא אשר הם סוד שלשה פעמים אהי"ה הנ"ל שבג' אלפין דמילוי מ"ה דרישא תליתאה ותיקון הי"ג כולל את כל הי"ב כדמיון מה שביארנו בדיקנא דעתיקא. והרי ביארנו פסוק שני של יאר יי' פניו אליך ויחונך שהוא סוד קדושה שהוא בסוד מוחא סתימאה רישא תליתאה כנ"ל וכמבואר אצלנו בביאור ברכת כהנים. ואח"ך ענין יחוד ואמנם הוא בשם אדני והביאור הוא במ"ש קשורה דתרוייהו יחוד דתרוייהו כו' והוא ל' מוטעה וצריך להגיהו כך קשורא דתרוייהו יחוד דתרוייהו אדנ"י דביה א"י דרמזין יאהדונה"י ודא (ע"ב) עמודא דאמצעי' שכינתא איההדונ'הי ורמזין א"י רביעאה מן תרין שמהן מפרשן דרמזין בהון עכ"ל והענין הוא כי בשם אדני יש בו שתי אותיות א"י כנז' בתקונין א' אהי"ה י' יהו"ה לרמוז כי תרין דקנין קדישין דעתיקא ודז"א תרוייהו אתמשכן בנוק' הנק' אדנ"י וכנ"נ כי דיקנא דעתיקא היא בחי' שלשה הויו"ת ודיקנא דז"א שלשה אהי"ה ועם היות כי אין בנוקבא דז"א בחי' דיקנא עכ"ז לקמן נבאר איך הם נמשכין בה ונבאר תחילה טעם למה אין בחינת דיקנ' בנוקבא והטעם הוא במה שביארתי בסוד יפנה ויטול ידיו בקומו בבקר וע"ש מה שביארנו בענין שערות הראש כי מהם נמשכין דינין תקיפין מן המותרות שלהם אבל ממותרו' שערות דיקנ' דאינון תקיפין יתיר נמשכו ממותריהם בחי' קליפות קשות ואם היתה בחי' דיקנא ושערות לנקבה היו מתרבים מאד הקליפות באחיזתם בדיקנא דילה להיותה בסו' כל האצי' ויחריבו העו' אבל עתה אינם יונקים שפע רק ממקום רחוק שהוא מדיקנא דז"א ואין בקליפות כל כך כח וכל כך שליטה למעלה ונחזור לבאר ענין המשכה הנמשכת מדיקנא דעתיקא ומדיקנא דז"א אל נוקביה ובזה תבין סוד עשרים וארבע צירופים שיש בשם אדני כנודע (ד"ש ע"ד) והם כנגד י"ב תיקוני דיקנא דעתיקא וכנגד י"ב תיקוני דיקנא דז"א והנה י"ב הצירופי' הראשוני' הם בראש הנוק' וי"ב האחרים הם בגופא. ונבאר הי"ב שבראשה והנה הם אלו כי הנה נודע היות שבעה בחי' בגלגלתא דעתיקא כנז' בריש ספרא דצניעותא ואלו הם גלגלתא וטלא דבדולחא וקרומא ומצחא ועמר נקי ועיינין וחוטמא ואמנם בחי' העינין והחוטמא אינן

נחשבין בעתיקא רק לבחינה אחת כי תרין עיינין הוו כחד ותרין נקבי חוטמא הוו חד אבל בנוקבא העינין נחשבי' לשנים ונקבי החוטם לשנים והרי נתוספו שנים אחרים על השבעה דעתיקא והוו תשעה ותרין אודנין ופומא הרי י"ב ברישא דנוק' ובעתיקא לא הוזכרו האזנים בכל האדרא לרוב העלמם כמבואר אצלנו במקומו. ודע כי שערי דרישא דעתיקא הם עמר נקי לבנים כצמר. אבל בנוקבא שערות ראשה הם אדומים כארגמן כמבואר באדרת האזינו דרצ"ו ע"א שערוי דנוקבא כו' כדכתיב ודלת ראשך כארגמן וכמבואר אצלנו בפסוק ויטע אשל שהם ר"ת אדו"ם שחו"ר לב"ן כי שערות נוקבא אדומות ודז"א שחורות ודעתיקא לבנות והרי ביארנו י"ב תיקוני רישא דנוק' דז"א שהם כנגד י"ב תיקוני דיקנא דעתיקא כנ"ל. וכנגד י"ב תיקוני דיקנא דז"א היו י"ב תיקוני גופא דנוקביה והם תלת פרקין דדרועא ימינא שבה. ושלשה דדרועא שמאלא ושלשה בירכא שמאלא ושלשה בירכא ימינא כנז' בפ' ויחי דרמ"א ע"א וזהו סוד וקרא זה אל זה הנזכר בתיקונין שהם כ"ד כמנין זה וזה. וביאור הענין הוא כי אלו הכ"ד אינם עצם הכלה אלא תכשיטי הכלה ותיקוניה שהם כ"ד תכשיטין הנז' בישעיה כדכתיב את תפארת העכסים והשביסים והשהרונים כו' והטעם הוא כי להיות שאלו הכ"ד הם נמשכין ממקום עליון אינן יכולין להתגלות בנוקבא בסוד עצמות רק בסוד תכשיטין לבד לרוב העלמם כדמיון מה שביארנו לעיל ברישא תניינא דא"א של רוב העלמה לא נתלבשה באיברים ממשיים (ע"ג) אלא בי"ג תיקוני דיקנא דעתיקא שהם שערות בלבד הנקראים תקונין ולא עצמות גמור לרוב העלמו. ופירוש מילת תכשיטין רוצה לומר כי הנה הקליפות נקראים חשך בסוד וחשך על פני תהום זה מלאך המות דאחשיך אנפי ברייתא וכנז' בהיכלות הטומאה דפ' פקודי ולהיותם סמוכים אצל הנוקבא הם מחשיכים אורה בסוד אל תראוני שאני שחרחורת ולכן צריכה אל התכשיטין האלו כדמיון האשה השחורה שמעביר' על פניה צבע לבן ואדום להתנאו' בה שלא תראה שחרוריתה וכן התכשיטין האלו הם בחינות הארות עליונות הנמשכות בה ומאירות אותה והם נמשכין מי"ב תיקוני דיקנא דעתיקא ומי"ב דדיקנא דז"א. ומאירין בי"ב תיקוני רישא דילה ובי"ב תיקוני גופא דילה כנ"ל. ודע כי ז"א הוא נשפע ממש מן א"א ואבא ואימא ממש מהם אבל נוקבא דז"א אינם משפיעין בה אלא ע"י השערות והדיקנא כנז'. והרי ביארנו סוד היחוד בשם אדנ"י והוא כנגד פסוק ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום כי הוא בנוקבא דז"א כמבואר אצלנו בביאור ברכת כהנים. ועתה נבאר שאר הלשון בענין שם יאהדונה"י כו'. דע כי כאשר הנקבה הנקראת אדנ"י היא מקבלת אלו הכ"ד תיקונין הנז' אז היא מתיחדת ומתחברת עם ז"א הנקרא שם יהו"ה וכדוגמת התחברות שם יהו"ה עם שם אהי"ה למעלה באבא ואימא כך מתחברים למטה שם יהו"ה ושם אדנ"י אבל יש חילוק בדבר הזה כי שני מיני יחודים וחיבורים הם כי ביום אז גובר ז"א הנקרא מידת יום ואז היא מקבלת הכ"ד תכשיטין הנז' על ידי ז"א בעלה ואז גוברת שם ההוי"ה על אדנות ויחודם הוא כך יאהדו"נהי אבל בלילה גוברת הנקבה הנקרת מדת לילה. ואז אינה מקבלתם על ידו כי אם על ידי עצמה שלא על ידו כמבואר אצלנו בכונת ברכת המפיל חבלי שינה כו' כי בלילה נופלת תרדמה על האדם ז"א והצלע שהיא נוקביה נתקנת שלא על ידו ואדרבה היא נותנת לו ואז גובר שם אדנות ונעשה ייחודם כך אידהנוי"ה האמנם אם תסתכל בשם זה תמצא בו כי בראש השם זה גוברין שתי אותיות א"ד מן אדנ"י על שתי אותיות י"ה מן יהו"ה אך שאר אותיותיהם אינן גוברות ועוד תראה כי יש בשם זה ה' אחת יתירה על חיבור שתי שמות הוי"ה ואדנות והענין הוא כמ"ש בתיקונין תיקון י"א דל"א ע"א וז"ל ובגין דא איהי קרית ארבע חבורא דארבע שמהן כו' ולכך בשם הזה צריך שיהיה בו בחינת הארבע שמות שהם יהו"ה ואהי"ה ויהו"ה ואדנ"י וכדי שיהיה בו נרמז גם שם אהי"ה נתוסף בו ה' יתירה כנגד שם אהי"ה שיש בו שתי היהין (ד"ש דמ"ו ע"א) ובכן יהיה השם הזה בסוד קרית ארבע כלול מארבע שמות הנז' וזמ"ש ורמיזין א"י רביעאה מתרין שמהן מפרשן דרשימין בהון. פירוש כי הם בחינת אהי"ה ואדנ"י ומתחברין בהם יהו"ה יהו"ה:

אמר שמואל עוד מצאתי דרוש אחר במאמר הנז' להרב הגדול זלה"ה וז"ל יוד יראה ודא איהי על רישיה דבר נש כו' ה' אהבה כו'. הנה כאן משמע כי אהבה ויראה הם אימא ואבא. וכן מצינו בס' התיקונין דאיצטרך ליחדא ליה לקב"ה בדחילו ורחימו. ואמנם במאמר אחר כתיב הפוכא והקדים רחימו לדחילו והענין ירצה דע כי האמת הוא שאבא נקרא יראה שהוא יראה מן הכתר שגבוה ממנו אבל אימא נקראת אהבה כי אין לה יראה מן אבא שהוא בעלה אבל יש לה אהבה עמו ואמנם בענין הייחוד צריך לקיים שתיהן כי בראשונה תייחד ותקדי' דחילו לרחימו ואח"כ תקדי' רחימו לדחילו וזה ביאור הענין כי הנה בתחילה תייחד להקב"ה בשכינתיה שהם ז"א ונוקביה על ידי דחילו ורחימו שהם או"א פירוש שכאשר תייחד לז"א ונוקביה צריך שתייחד בתחילה את אבא ואימא כדי שישפיעו המוחין לז"א ונוקביה וע"י כך יתייחדו ז"א ונוקביה גם הם ולכן צריך עתה להקדים דחילו שהוא אבא כי הוא המתחיל לתת המו' לאימא ואימא נותנן לז"א ונוקביה ואח"ך תחזו' ליחדם יחוד שני לז"א ונוקבי' ע"י רחימו ודחילו ותקדים אימא לאבא והוא בסוד שמאלו תחת לראשי כו' כי הוא סוד החיבוק אשר בתחלתו צריך להמשיך אור דאימ' בשמאל דז"א כדי שיתחיל לחבק את נוקביה בבחינ' שמאלו תחת לראשי ואח"ך יכוין בדחילו שהוא אבא להמשיך אורו אל הימין חסד דז"א לקיים הז"א בנוקביה וימינו תחבקני. אבל צריך שתדע כי בעוד ז"א ונוקביה אחור באחור אין צורך לזווגם על ידי חיבוק ונישוק משום דאז תרוייהו הוו חד גופא מחוברין אבל אחר שהוחזרו פנים בפנים שננסרו ונעשו שני גופים אז צריך להחזירן פנים בפנים על ידי חיבוק ונישוק לזווגם יחד. ואמר לי מורי ז"ל כי בהיות ז"א ונוקביה אחור באחור אז הזווג שלהם הוי (ע"ב) ברחימו ודחילו כי אין שם חיבוק ונישוק אך כאשר הוחזרו אפין באפין ויש שם חיבוק אז נקרא דחילו ורחימו לפי שאעפ"י שאמרנו כי לענין החיבוק צריך התחלת שמאלו תחת לראשי עכ"ז תחילת התעוררות בא מן הימין שהוא אבא הנקרא דחילו ואח"כ מאימא הנק' רחימו. ובזה תבין למה אדם הראשון נברא קודם ראש השנה והטעם הוא כי כבר הודעתיך שאדם הראשון וחוה לא נבראו אלא ע"י זווג דאחור באחור ואז לא הוצרך חיבוק ונישוק כנז' ואחר שנברא אדם הוצרך להחזירם פנים בפנים לזווגם שנית כי בחינת פנים בפנים אי אפשר להיות אלא על ידי מעשה אדם התחתון כמבואר אצלנו בסוד ואדם אין לעבוד את האדמה ולכן היה הזווג בסוד אחור באחור ואז כיון שנברא אדם הוחזרו פנים בפנים והוצרך החיבוק והנישוק ואז היה יום ראש השנה שהיא גבורה דז"א ונתקיים שמאלו תחת לראשי ואח"ך האיר אור אימא הנקרא רחימו בנוקבא דז"א ביום הכפורים. והרי נגמר בחינת שמאלו תחת לראשי ואח"ך בחג הסוכ' הוא הימין בסוד וימינו תחבקני ואח"ך ביום חג ח' עצרת היה הזווג פנים בפנים כמבואר אצלנו בשער התפילות וע"ש:

אמר שמואל עוד מצאתי דרוש שלישי לרב הגדול זלה"ה במאמר הנז' וז"ל י' איהי יראה כו' ה' אהבה כו' ושם בארנו כי נמצאו מאמרים חולקים בס' התיקונין ובס' הזוהר אם יקדים דחילו לרחימו או איפכא. והענין הוא דע כי שם ביארנו כי בהיות ז"א ונוקביה פנים בפנים צריך ליחדא לון בתרין יחודים בקדמיתא דחילו ורחימו ואח"ך בסוד רחימו ודחילו אבל בהיותם אחור באחור אין צריך שימצא בהם סוד החיבוק כי מבטן אימם יש להם בחינת החיבוק ולכן אין צריך אז רק יחוד האחד לבד בסוד רחימו ודחילו ונמצא כי בבחינת א' הוא יותר מעולה הזווג בסוד אחור באחור כי הוא התדבקות דרוחא ברוחא בעצם ולכן גם בזווג פב"פ דז"א ונוקבא צריך להמשיך להם כח דאו"א אשר עליהם אמר כחדא נפקי וכחדא שריין וזה ע"י זווגא שצים שהוא להמשיך (ד"ש דל"ח ע"א) אור באו"א משני המזונות השמיני והי"ג שבדיקנא דאו"א כי אז הוי זווגא שלים באו"א משא"כ בהיו' מאיר בהם תיקון הי"ג לבדו דאז לא הוי זווגא שלים באו"א: